

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
 ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ СТОМАТОЛОГІЇ ТА ЩЕЛЕПНО-
 ЛИЦЕВОЇ ХІРУРГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК
 УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту,
 проф. _____ С.А. Шнайдер
 « 18 » _____ 2017 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
 зі « Стоматології дитячого віку »**

підготовки

доктора філософії

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузі знань

«Охорона здоров'я»

спеціальність

221 – «Стоматологія»

форма навчання

очна/заочна

(денна, вечірня, заочна (дистанційна), екстернат)

Нормативні дані:

Структура навчальної дисципліни	Рік навчання	Семестр	Кількість годин, кредитів				Види контролю
			Всього Кред /год	Аудиторних		С Р А	
				Лекцій	Прак. занять (семін., лаборатор.)		
Стоматологія дитячого віку	1	1-2	5/150	4	18	128	Іспит

Робоча програма розроблена

Державною установою «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України»

Розробники програми:

завідувач відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань дитячої стоматології та ортодонції, науковий керівник з питань стоматології дитячого віку, д.мед.н., професор **О.В. Деньга**; старший науковий співробітник відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань дитячої стоматології та ортодонції, к.мед.н., с.н.с. **Анісімова Л.В.**

Програму обговорено на засіданні відділу від «12» січня 2017 р., Протокол за № 1

Завідувач відділом, професор _____ **О.В. Деньга**

Програму ухвалено на засіданні **Вченої ради ДУ «ІСЦЛХ НАМН»** від «16» січня 2017 р., Протокол № 1

Заступник голова Вченої ради ДУ «ІСЦЛХ НАМН»,

професор _____ **А.П. Левицький**

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється в аспірантурі вищого навчального закладу заочною (денною, вечірньою) або заочною формою навчання (Постанова КМУ № 261 від 23.03.2016 року Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)). Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Аспіранти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України "Про вищу освіту".(від 01.07.2014 № 1556-VII)

Підготовка в аспірантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової або наукової програми вищого навчального закладу за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури є підготовка та публікація наукових статей.

Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються вченою радою вищого навчального закладу для кожної спеціальності.

Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити дисертацію.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються вченою радою вищого навчального закладу (наукової установи) протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури (ад'юнктури).

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури.

Навчальний план

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			СРА	Рік навчання	Вид контролю
	Всього (годин/кредитів)	Аудиторних				
		Лекцій	Практичних занять			
Всього годин/ Кредитів ECTS	150/5,0	4	18	128	1	
Стоматологія дитячого віку	150 год./ 5,0 кредитів ЄКТС	4	18	128	1	Іспит

Структура дисципліни

Тема	Лекції	Практ. заняття	СРА	Індивід. робота
Тема №1. Організація стоматологічної служби дитячого віку на Україні. Розвиток лиця і ротової порожнини. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму. Психоемоційний статус у різні вікові періоди та підготовка дитини до дослідження.	4	4,5	32	пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел
Тема №2. Методи біохімічних та біофізичних дослідження дітей із стоматологічними захворюваннями. Некаріозні ураження зубів. Карієс зубів. Лікування карієсу зубів. Захворювання пульпи зуба. Запалення періодонту.		4,5	32	
Тема №3. Особливості ендодонтичних засобів при пульпіті та періодонтиті на різних стадіях формування та резорбції коренів постійних та тимчасових зубів. Сучасні пломбувальні матеріали для постійних та тимчасових пломб, матеріали для пломбування кореневих каналів (постійних та тимчасових зубів).		4,5	32	
Тема №4. Захворювання тканин пародонту. Профілактика карієсу і захворювань тканин пародонту. Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей.		4,5	32	
Залік				
Всього годин:	4	18	128	

2. Цілі та завдання вивчення дисципліни

Мета викладання стоматології дитячого віку передбачає здобуття та поглиблення комплексу знань, вмінь, навичок та інших компетенцій, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань з цієї дисципліни, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, що вирішує актуальне наукове завдання в педіатрії, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Основними *завданнями* вивчення стоматології дитячого віку є:

- Визначати нові наукові напрямки, теоретичні та практичні проблеми в стоматології дитячого віку;
- Оволодіти методами досліджування наукових напрямів; вивчити і оволодіти новітніми методами дослідження в стоматології дитячого віку;
- Оволодіти новітніми методами лікування в стоматології дитячого віку;
- Визначити аспекти клінічної патології щелепно-лицевої ділянки в залежності від етіологічних та патогенетичних факторів.
- Проводити аналіз типової та атипової клінічну картину найбільш поширених стоматологічних захворювань та їх ускладнень;
- Складати план обстеження хворого та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень найбільш поширених стоматологічних захворювань та їх ускладнень, прогнозування результатів обстеження;
- Проводити диференціальну діагностику, обґрунтовувати і формулювати діагноз найбільш поширених стоматологічних захворювань;
- Визначити тактику ведення хворих з органною патологією, яка має прояви в порожнині рота;
- Діагностувати та надавати медичну допомогу при невідкладних станах в стоматології дитячого віку;
- Проводити первинну і вторинну профілактику, реабілітацію і диспансерізацію стоматологічних захворювань.

Кінцеві цілі дисципліни

знати:

- історію виникнення, розвитку та сучасний стан стоматологічної науки;
- етіологію, патогенез, класифікацію, клінічні прояви, сучасні стандарти діагностики, диференціальну діагностику, лікування, невідкладну допомогу, профілактику, прогноз при стоматологічних захворюваннях та їх ускладненнях;
- актуальні наукові завдання та проблеми стоматології дитячого віку.

вміти:

- Проводити стандартні методи обстеження стоматологічних хворих та вміти використовувати новітні технології дослідження у цих хворих;
- На базі проведених досліджень проводити диференційну діагностику та лікування стоматологічних захворювань, здійснювати окремі лабораторні та інструментальні дослідження самостійно в межах наукової роботи;
- Проводити патентно-інформаційний пошук з обраної наукової теми дослідження у вітчизняних та закордонних джерелах, наукометричних базах;
- Проводити аналіз сучасних даних, розробку і синтез нових ідей зі стоматології;
- Формулювати мету та наукові завдання з обраної наукової теми;
- Розробляти дизайн дослідження;

- Вибирати методи наукового дослідження, адекватні поставленим меті та завданням;
- Презентувати отримані дані у вигляді публікацій та доповідей на національному та міжнародному рівні;
- Впроваджувати досягнення науки і техніки у клінічну практику.

мати поняття щодо:

- застосовування принципів доказової медицини у прийнятті діагностичних та терапевтичних рішень при стоматологічних захворюваннях;
- нових напрямків наукових досліджень зі стоматології;
- етики та методології наукового дослідження;
- сучасних підходів до міждисциплінарних наукових досліджень;
- особливостей методології педагогічного процесу в стоматології.

3. Зміст програми

Конкретні цілі:

знати:

- ✓ профілактика стоматологічних захворювань і диспансеризація дітей у стоматолога;
- ✓ сучасні принципи організації та методи проведення профілактики. Комплексна система профілактики стоматологічних захворювань;
- ✓ диспансеризація дітей у стоматолога. Визначення поширеності. Інтенсивності, приросту та редукції карієсу (індекси КПВ, КП, КПп, КПП);
- ✓ клінічні методи дослідження;
- ✓ ведення облікової та звітної медичної документації;
- ✓ вади розвитку твердих тканин зубів. Фактори, які впливають на мінералізацію молочних та постійних зубів. Умови життя дитини, що сприяють послабленню карієсрезистентності;
- ✓ класифікація карієсу;
- ✓ пломбування каріозних порожнин різними пломбувальними матеріалами;
- ✓ усунення "зон ризику" у твердих тканинах зуба методом "запечаткування фісур";
- ✓ особливості клініки та діагностики пульпітів у дітей;
- ✓ особливості клініки та діагностики, диференціальної діагностики, періодонтитів;
- ✓ особливості будови слизової оболонки порожнини рота у різні вікові періоди;
- ✓ клінічна картина захворювань слизової оболонки рота різної етіології. Принцип лікування. Диспансеризація дітей з метою запобігання рецидивів захворювання;
- ✓ особливості будови пародонту у дітей;

- ✓ принципи лікування захворювання пародонту у дітей.

вміти:

- ✓ проводити обстеження стоматологічного хворого;
- ✓ застосовувати основні принципи асептики, антисептики, знеболювання;
- ✓ провести обстеження хворої дитини а карієсом, захворюванням пародонту та слизової оболонки порожнини рота;
- ✓ організувати і провести профілактику та диспансеризацію стоматологічних захворювань;
- ✓ провести рентгенологічне обстеження захворювань зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей;
- ✓ скласти план лікування дитини з захворюванням зубів, тканин пародоту та слизової оболонки порожнини рота;
- ✓ виписати рецепти для лікування захворювань зубів, тканин пародонту та захворювань слизової оболонки порожнини рота;
- ✓ пломбування каріозних порожнин зубів амальгамою, композитним матеріалом, цементом;
- ✓ пломбування кореневих каналів пастами, цементом, штифтами;
- ✓ розкриття порожнини моляра, премоляра, різця, ікла;
- ✓ екстирпація пульпи;
- ✓ знеболювання пульпи;
- ✓ зрошення порожнини рота антисептичними розчинами та аплікації медикаментами слизової оболонки порожнини рота;
- ✓ навчання дітей та їх батьків практичним навичкам гігієни порожнини рота.

Тема №1. Організація стоматологічної служби дитячого віку на Україні. Розвиток лиця і ротової порожнини. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму. Психоемоційний статус у різні вікові періоди та підготовка дитини до дослідження.

- Історія розвитку дитячої стоматологічної служби. Організація, структура та задачі дитячої стоматології у нових економічних умовах.
- Розвиток лиця, ротової та носової порожнини. Розвиток язика та слинних залоз. Розвиток зубів, гістогенез зубів.
- Особливості будови щелепно-лицевої ділянки дитини. Анатомія дитячих зубів. Анатомічна будова слизової оболонки порожнини рота.
- Психоемоційний статус у різні вікові періоди та підготовка дитини до дослідження.

Тема № 2. Методи дослідження дітей із стоматологічними захворюваннями. Некаріозні ураження зубів. Карієс зубів. Лікування карієсу зубів. Захворювання пульпи зуба. Запалення періодонту.

- Визачення загального стану дитини. Біопсія, цитологічні дослідження, дослідження ротової рідини і мікрофлори порожнини рота.

- Дослідження електрозбудливості пульпи зуба, рентгенологічне дослідження зубо-щелепної системи у дітей.
- Некаріозні ураження зубів.
- Карієс зубів.
- Лікування карієсу зубів.
- Захворювання пульпи зуба.
- Запалення періодонту.

Тема №3. Особливості ендодонтичних засобів при пульпіті та періодонтиті на різних стадіях формування та резорбції коренів постійних та тимчасових зубів. Сучасні пломбувальні матеріали для постійних та тимчасових пломб, матеріали для пломбування кореневих каналів (постійних та тимчасових зубів).

- Анатомо-фізіологічні дані про пульпу. Класифікація, діагностика та патогенез пульпіту.
- Особливості клінічної течії пульпіту тимчасових та постійних зубів
- Лікування пульпіта: біологічний метод, метод вітальної ампутації, хірургічні методи лікування.
- Помилки та ускладнення в лікуванні пульпітів.
- Анатомо-фізіологічні особливості періодонту. Класифікація, етіологія, патогенез періодонтитів.
- Клінічна картина різних форм періодонтиту. Періодонтити тимчасових та постійних зубів.
- Лікування періодонтиту: консервативні методи, консервативно-хірургічні та хірургічні методи.
- Ускладнення при лікуванні періодонтитів.
- Особливості ендодонтичних засобів при пульпітах і періодонтитах на різних стадіях формування та резорбції коренів постійних та тимчасових зубів.
- Сучасні пломбувальні матеріали для постійних та тимчасових пломб.
- Матеріали для пломбування кореневих каналів (постійних та тимчасових зубів).

Тема №4. Захворювання тканин пародонту. Профілактика карієсу і захворювань тканин пародонту. Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей.

- Класифікація захворювання пародонту. Пародонт при тимчасових зубах. Розповсюдження, етіологія, патогенез захворювань пародонту в дитячому віці.
- Гінгівіти, пародонтити, ідіопатичні захворювання пародонту, пародонтоми, лікування захворювань пародонту.
- Теоретичне обґрунтування профілактики карієсу та захворювань пародонту в дитячому віці. Засоби епідеміологічних досліджень.
- Організація санації і профілактики основних стоматологічних захворювань в сучасних умовах.

- Профілактика стоматологічних захворювань у різні вікові періоди дитини. Герметики та герметизація фісур зубів. Метод глибокого фторування. Гігієна порожнини рота. Професійна гігієна порожнини рота.
- Класифікація захворювань і методи діагностики. Первісні та вторинні елементи уражень. Ураження слизової оболонки порожнини рота, які з'являються у разі травми, хімічних опіках і дії інших уражаючих агентів.
- Вірусні захворювання слизової оболонки порожнини рота.
- Бактеріальні захворювання слизової оболонки порожнини рота.
- Мікози.
- Алергічні захворювання слизової оболонки порожнини рота.
- Зміни слизової оболонки порожнини рота при системних захворюваннях та хворобах обміну.
- Зміни слизової оболонки порожнини рота при шкірних захворюваннях.
- Захворювання губ та язика.
- Основні принципи етіопатогенетичної терапії при лікуванні захворювань СОПР. Загальне та місцеве лікування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п/п	Тема	Кількість годин	Семестр
1.	Психологічні аспекти та функціональні особливості на дитячому прийомі.	2	1
2.	Особливості ендодонтичних засобів при пульпіті та періодонтиті на різних стадіях формування та резорбції коренів постійних та тимчасових зубів.	2	1
Всього		4	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин	Семестр
Стоматологія дитячого віку			
1.	Організація стоматологічної служби дитячого віку на Україні. Розвиток лиця і ротової порожнини. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму. Психоемоційний статус у різні вікові періоди та підготовка дитини до дослідження	4,5	1
2.	Методи дослідження дітей із стоматологічними захворюваннями. Некаріозні ураження зубів. Карієс зубів. Лікування карієсу зубів. Захворювання пульпи зуба. Запалення періодонту	4,5	1

3.	Особливості ендодонтичних засобів при пульпіті та періодонтиті на різних стадіях формування та резорбції коренів постійних та тимчасових зубів. Сучасні пломбувальні матеріали для постійних та тимчасових пломб, матеріали для пломбування кореневих каналів (постійних та тимчасових зубів).	4,5	1
4.	Захворювання тканин пародонту. Профілактика карієсу і захворювань тканин пародонту. Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей	4,5	1
	Іспит		2
	Всього	18	

ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№ теми	Підготовка до практичних занять і підсумкового контролю	Кількість годин
	Стоматологія дитячого віку	
1.	Підготовка до практичних занять - <i>теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок з тем №1-4</i>	66
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	62
	1. Виявлення зубних відкладень і визначення індексів гігієни порожнини рота РМА.	12
	2. Формування груп ризику на основі індексів карієсу і гігієни порожнини рота. Формування диспансерних груп дітей із захворюванням зубів і м'яких тканин обличчя із соматичними хронічними захворюваннями	12
	3. Застосування ремінералізуючих засобів для профілактики карієсу.	12
	4. Профілактика і лікування карієсу фтористими препаратами, вітамінами і фосфатами	12
	5. Пломбування кореневих каналів тимчасових та постійних зубів. Електрофорез кореневих каналів	14
4.	Підготовка до заліку	
	Всього	128

4. Форми контролю

Поточний контроль – протягом освітньої програми моніторингу академічної успішності проводиться на основі даних з відомості про відвідування лекцій та практичних занять, виконання самостійної роботи, підсумкового контролю.

Форма підсумкового контролю – (тестові завдання, ситуаційні задачі, усний та письмовий контроль теоретичних знань, практична перевірка навичок та вмій, програмований комп'ютерний контроль) обирається керівником курсу.

За умов успішного завершення курсу аспірант отримує сертифікат, у якому зазначено назву навчального курсу, відмітка про успішність навчання та кількість кредитів.

5. Перелік теоретичних питань до заліку

1. Організація та структура стоматологічної допомоги дитячому населенню.
2. Питання асептики та антисептики.
3. Обстеження дитини у стоматолога. Клінічні методи дослідження.
4. Особливості клінічного перебігу, методів діагностики і лікування карієсу
5. Пломбування каріозних порожнин різними пломбувальними матеріалами.
6. Усунення "зон ризику" у твердих тканинах зуба методом "запечатування фісур".
7. Особливості клініки та діагностики пульпітів у дітей.
8. Особливості клініки та діагностики, диференціальної діагностики, пері одонтитів.
9. Вади розвитку твердих тканин зуба. Гіпоплазія емалі. Флюороз. Спадкові вади розвитку твердих тканин зуба.
10. Рентгенологічні методи обстеження в дитячій терапевтичній стоматології.

6. Практичні навички

1. Провести обстеження хворої дитини з карієсом, захворюванням пародонту та слизової оболонки порожнини рота.
2. Організувати і провести профілактику та диспансеризацію стоматологічних захворювань.
3. Провести рентгенологічне обстеження захворювань зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей.
4. Скласти план лікування дитини з захворюванням зубів, тканин пародонту та слизової оболонки порожнини рота.
5. Виписати рецепти для лікування захворювань зубів, тканин пародонту та захворювань слизової оболонки порожнини рота.
6. Пломбування каріозних порожнин зубів амальгамою, композитним матеріалом, цементом.
7. Пломбування корневих каналів пастами, цементом, штифтами.
8. Розкриття порожнини моляра, премоляра, різця, ікла.
9. Екстирпація пульпи.
10. Зрошення порожнини рота антисептичними розчинами та аплікації медикаментами слизової оболонки порожнини рота.

7. Перелік тем для індивідуальних завдань

- Розробка нових підходів до діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань у пацієнтів із порушеннями опорно-рухового апарату.
- Механізми впливу хвороботворних факторів на стоматологічний статус осіб із соматичною патологією, шляхи їх корекції та блокування.
- Обґрунтування методів профілактики та лікування пацієнтів із зубо-щелепними аномаліями в залежності від їх конституціонального типу та фізичного розвитку.
- Алгоритм хірургічного та консервативного лікування хворих, що мають косметичні дефекти тканин щелепно-лицевої ділянки, інволюційний птоз шкіри обличчя та шиї, больові синдроми обличчя та профілактики утворення патологічних рубцевозмінених тканин.
- Застосування матеріалів наповнених наночастками в стоматології.
- Відновлення стоматологічного здоров'я у пацієнтів з основними стоматологічними захворюваннями та їх реабілітація.

- Інтегративно-диференційоване обґрунтування вибору оптимальних методик оперативних втручань та обсягу лікувальних заходів при хірургічній патології щелепно-лицевої ділянки.

- Вплив стоматологічних конструкцій й матеріалів на протезне поле та адаптаційні властивості організму.

8. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Терапевтическая стоматология детского возраста/ Под ред. Л.А.Хоменко, Л.П. Кисельниковой. – К.: Книга- плюс, 2013. – 864 с.
2. Детская стоматология: руководство/ Р.Р.Велбери, М.С. Даггал, М.-Т.Хози; пер. с англ. под.ред. Л.П.Кисельниковой.-М.: с, 2013. – 456 с.
3. Детская терапевтическая стоматология. Национальное руководство/ под.ред. В.К.Леонтьева, Л.П.Кисельниковой.- М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 896 с.
4. Профілактика стоматологічних захворювань: навч.посібник.- Львів: «Магнолія 2006», 2011. – 368 с.
5. Early Childhood Oral Health/ Joel H.Berg, Rebecca L.Slayton.- Wiley-Blackwell –2009.-307p.

Додаткова література

1. Курякина Н.В. Терапевтическая стоматология детского возраста. – Н. Новгород, 2001. – 744 с.
2. Сункцов В.Г., Леонтьев В.К., Дистель В.А. и др. Стоматологическая профилактика у детей. Руководство для студентов и врачей. – Н. Новгород, 2001. – 343 с.
3. Хоменко Л.А., Биденко Н.В., Остапко Е.И. и др. Современные средства экзогенной профилактики заболеваний полости рта. – К., 2001. – 202 с.
4. Виноградова Т.Ф. Стоматология детского возраста. –М., "Медицина", 1987.
5. Збірник алгоритмів практичних навичок і вмінь до практично орієнтованого державного іспиту за спеціальністю 7.110106 «Стоматологія»: Навч. посібник / Л.Д.Чулак, К.М.Косенко, А.Г.Гулюк та ін.; За заг. ред. Л.Д.Чулака. – Одеса: Одес. Держ. Мед. Ун-т, 2004. – 264 с. – Рос. мова.